

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

Кафедра всесвітньої історії та міжнародних відносин

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія релігій Сходу

(назва навчальної дисципліни)

ОС «Бакалавр»

галузь знань **03** Гуманітарні науки

спеціальності **032** Історія та археологія

за освітньою програмою **Історія та археологія**

II курс IV семестр

2025 – 2026 навчальний рік

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин.
(назва кафедри)

Протокол № 1 від «29» серпня 2025 року.

Розробник: д. іст. наук, проф. Кондратьєв І.В. _____
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Мова навчання – українська.

Погоджено гарантом освітньої програми

«__» _____20__ року _____
(підпис)

Мета навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Історія релігій Сходу» - ознайомлення студентів із основними політеїстичними та монотеїстичними релігіями Сходу. Це сприяє формуванню у студентів компетентностей в галузі історичної та педагогічної освіти, набуття практичних навичок вивчення та викладання історичної науки на основі усвідомлення закономірностей та характеру історичного процесу.

Обсяг дисципліни

	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ECTS	4	4
Кількість годин:		
- лекції	26	6
- практичні / семінарські	18	2
- лабораторні		
- індивідуальні завдання		
- самостійна робота студента	76	112

Статус навчальної дисципліни вільного вибору _____
(нормативна / вільного вибору)

Для результативного опанування знаннями, вміннями, навичками при вивченні даної дисципліни студент повинен мати базові знання з предмету «Історія Стародавнього Сходу» та шкільного курсу всесвітньої історії.

Очікувані результати навчання

Студент повинен навчитись:

- отримати базові знання з історії східних релігій;
- розуміти специфіку розвитку релігій Сходу, вміти визначати закономірності їх появи та існування;
- розвивати навички наукового аналізу, спрямованих на забезпечення самостійного осмислення закономірностей історичного процесу;
- працювати з рекомендованою літературою, самостійно займатись пошуком літератури (у тому числі і у мережі Інтернет), вміти працювати з першоджерелами;
- формування умінь застосовувати набуті знання для орієнтації в суспільно-політичному житті та оцінки суспільних явищ і подій.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

знати:

- історико-культурні умови виникнення та поширення східних релігій;
- вплив релігійних традицій на суспільне життя, мистецтво, філософію та політику країн Сходу;
- сучасні тенденції розвитку та трансформації східних релігій у глобалізованому світі.

вміти:

- порівнювати різні релігійні системи Сходу, виявляти спільні та відмінні риси;
- застосовувати знання про релігії Сходу для розуміння культурних особливостей країн Азії;
- критично оцінювати роль релігії у формуванні світогляду та соціальних інститутів;
- вести наукову дискусію з питань історії та сучасного стану релігій Сходу.

У процесі вивчення дисципліни передбачається формування у студентів наступних ***компетентностей***:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним.

СК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК 2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

СК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

СК 4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.

СК 5. Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

СК 6. Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.

СК 7. Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історикокультурної спадщини.

СК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

СК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

СК 13. Здатність визначати причинно-наслідкові зв'язки розвитку людської цивілізації, основні етапи її становлення

Навчальна дисципліна сприятиме досягненню таких *програмних результатів навчання*:

ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН 8. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки детальні знання про певний історичний період або проблему.

ПРН 10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.

ПРН 11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

ПРН 12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

ПРН 15. Застосовувати набуті спеціальні компетентності на широкому громадсько-політичному та суспільному рівнях, аргументувати важливість соціальних функцій історика в сучасному суспільстві.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Разом	у тому числі					Разом	у тому числі				
		л	пр	лаб.	інд.	срс		л	пр	лаб.	інд.	срс
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Політеїстичні релігії Сходу.												
Тема 1. Вступ до курсу. Давні національні релігії (Межиріччя та Ст. Єгипет).		2				2						4
Тема 2. Зороастризм: основні положення та концепції.		2	2			2						4
Тема 3. Ведизм.		2				4						4
Тема 4. Брахманізм.		2	2			4						4
Тема 5. Індуїзм.			2			4						6
Тема 6. Релігії давнього Китаю. Джайнізм.		2				4						4
Тема 7. Конфуціанство.		2				4						6
Тема 8. Релігії давньої Японії. Синтоїзм.		2				2						4
Тема 9. Буддизм.		4	4			4		2				20
Разом за змістовим модулем 1		18	10			30		2				56
Змістовий модуль 2. Монотеїстичні релігії Сходу.												
Тема 10. Іудаїзм: основні положення		2	2			8		2				10

та концепції.											
Тема 11. Напрямки та течії в іудаїзмі.			2			6					10
Тема 12. Іудаїзм та раннє християнство.		2				8					6
Тема 13. Іслам: основні положення та концепції. Священні книги.		4				8		2			10
Тема 14. Шаріат.			2			8		2			10
Тема 15. Сучасний іслам.			2			8					10
Разом за змістовим модулем 2		8	8			46		4			56
Усього годин	120	26	18			76	120	6	2		112

Форми та методи контролю навчальних досягнень

Поточний контроль – на семінарських заняттях.

Підсумковий контроль – залік.

Розподіл балів:

Семінари – 18 год. (9 занять) - до 8 балів за семінар	Лекції – 26 годин (13 занять)	СР (реферування)	Залік	Разом
до 72 балів	до 20 балів	до 8 балів	до 30 балів	до 100 балів

Критерії оцінювання:

Робота на лекціях оцінюється за наступними критеріями: відвідування лекційних занять; повнота, охайність і грамотність ведення конспекту лекцій (разом – до 20 балів).

Відповідь на практичному занятті оцінюється за наступними критеріями:

7-8 балів – студент у повному обсязі опрацював програмний матеріал, основну і додаткову літературу, має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями у вирішенні практичних завдань, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконувати інших, здатний презентувати власне розуміння питання.

4-6 балів – студент вільно володіє навчальним матеріалом, формулює нескладні висновки, може узагальнювати набуті знання і частково застосовувати їх у вирішенні практичних завдань, аргументація на достатньому рівні.

1-3 бали – студент загалом самостійно відтворює програмний матеріал, може дати стислу характеристику питання, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, є певні неточності як у відтворенні матеріалу, так і у висновках, аргументація низька, використання набутих знань у вирішенні практичних завдань на низькому рівні.

Самостійна робота оцінюється до 8 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проєкту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Матеріально-технічне забезпечення

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна: аудиторія обладнана проєктором або інтерактивною дошкою. В разі дистанційного навчання – наявність програми Zoom.

Рекомендовані інформаційні джерела

Основна література

1. Горбаченко Т., Лубський В., Лубська М. Історія релігій Світу. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 536 с.
2. Лубський В.І., Лубська М.В. Історія релігії. Підручник. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2004. – 696 с.
3. Рубель В.А. Історія середньовічного Сходу: Тематична хрестоматія. – К., 2011.

Допоміжна література

1. Александра М., Крижанівська В., Ладиченко Т. Розвиток гуманістичних ідей в релігії:

- буддизмі, індуїзмі та джайнізмі // Історія в школі. – 1998. -№1.
2. Буддизм / Сост. В.В. Юрчук. – Минск: Современное слово, 2004, 320с.
 3. Васильев Л. История Востока: В 2-х т. Т. 2. – М., 2001.
 4. Васильев Л. История религий Востока. - М.:КДУ, 2015
 5. Гейзель З. Еврейская традиция: Учебное пособие. – Иерусалим, 2002.
 6. Голоси Стародавньої Індії. Антологія давньоіндійської літератури / Пер. з санскр. П.Ріттер. – К., 1982.
 7. Ибн Хишам. Жизнеописание пророка Мухаммада. – М., 2002.
 8. Ирмияева Т. Ю. История мусульманского мира. От Халифата до Ближневосточной Порты. – Свердловск, 2000.
 9. Мухаммад Ф.Р. Исламская культура. – М., 2005.
 10. Павленко Ю.В. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства. – К., 1996.
 11. Павлов С.В. Географія релігій. – К.,1998.
 12. Павлов С.В., Мезинцев К.В., Любіцева О.О. Географія релігій. – К., 1999.
 13. Релігіознавчий словник / А.М. Колодний, Б.О. Лобовик. – К.,1996.
 14. Рубель В.А. Японська цивілізація: традиційне суспільство і державність. – К., 1997.
 15. Филипович Л. Етнологія релігії. – К.,2000.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

<http://www.vostlit.info> - колекція книг

<https://oriental-studies.org.ua/uk/home/> - Інститут Сходознавства НАНУ

<https://skhodoznavstvo.org.ua/uk/about> - журнал «Сходознавство»

<https://chinese-studies.com.ua/> - журнал «Китаєзнавчі дослідження»

<https://chtyvo.org.ua/> - вільна онлайн-бібліотека україномовної літератури

Academia.edu - Find Research Papers, Topics, Researchers